

20 godina Nezavisnog sindikata zaposlenih u srednjim školama Hrvatske

Drage kolegice i kolege, poštovani sindikalni prijatelji, uvaženi državni tajniče,

3. travnja 1990. u Zagrebu, 134 delegata iz hrvatskih srednjih škola i učeničkih domova održalo je Osnivačku skupštinu Samostalnog sindikata radnika srednjih škola. Skupština je donijela Programske osnove i privremeni Statut Sindikata. Izabran je Republički odbor od 16 članova, a za predsjednicu je izabrana Vesna Kanižaj.

Polu godine ranije u Zadru je u rujnu 1989. bio osnovan Nezavisni sindikat srednjih škola, kao jedan o prvih Nezavisnih sindikata u bivšoj državi. Njegov predsjednik Željko Bandan pokrenuo je inicijativu o pridruživanju, koja je na osnivačkoj skupštini i prihvaćena, te je 3. travnja 1990. označen kao dan stvaranja našeg Sindikata.

Bilo je to doba stvaranja države, doba silne energije i optimizma, doba uspostave i stvaranja nekog drukčijeg društva.

Bilo je to doba kada smo svoju domovinu morali braniti i u borbi stvarati. Mnogi naši članovi sudjelovali su, a neki se nisu vratili.

Bilo je to i doba kada uz borbu za slobodu, počinje i istinska borba za kvalitetnije hrvatsko obrazovanje. Mnogo toga su nam uskraćivali, sve pod krinkom rata, kao da rat za slobodu nije istovremeno i rat za bolju budućnost, a zemlja bez obrazovanih ljudi i značajnog ulaganja u obrazovanje, nema budućnosti.

Kad bolje razmislim, uvijek vladajući nađu neku ispriku za zanemarivanje obrazovanja, za nepoštivanje demokratskih načela, za...

San o slobodnoj Hrvatskoj smo dosanjali, no kao da nikada nećemo dosanjati taj san o zemlji znanja, iako se sve Vlade u nju zaklinju. Jednako tako, kao da nikada nećemo ostvariti zemlju socijalne pravde i jednakosti. Zemlju s jednakim šansama za sve.

I nismo se ustručavali ni bojali za to štrajkati, pa čak i u vrijeme kad je dio zemlje bio okupiran ili u vrijeme dolaska Svetog oca u Hrvatsku ili na početku i na kraju nastavne godine. Često ti štrajkovi i nisu polučili ispunjenjem zahtjeva, no bili su prigoda za javno govorenje o zapostavljenosti obrazovanja, kao i sramnom statusu nastavnika, učitelja i ostalih zaposlenih u školstvu.

Lijepo je naš pokojni predsjednik Sindikata Andija Puljević na Skupštini Sindikata 2004 u Zagrebu rekao: "*Svakom politički osviještenom čovjeku u Hrvatskoj nameće se pitanje: je li obrazovanje izotznačnica za Hrvatsku ili je obrazovanje nužni teret koji ćemo brzopleto učiniti što jeftinijim.*"

Samo srednjoškolski zaposlenici mogu reformirati sustav srednjeg obrazovanja i promijeniti sadašnje trendove stalnog urušavanja, a na tom putu Nezavisni sindikat zaposlenih u srednjim školama Hrvatske spreman je nositi i iznijeti svoj dio odgovornosti prema budućnosti Domovine, rekao je Andrija na Skupštini Sindikata u Bizovcu 2001. godine.

Podsjećam Vas i na Preporuku UNESCO-a o statusu učitelja, koja je donesena još davne 1966. godine u Parizu, a koja obvezuje sve zemlje članice UN. U preporuci piše: *Status učitelja bi trebalo uskladiti s potrebama odgoja i obrazovanja koje proizlaze iz njegovih ciljeva i zadataka. Treba priznati da primjeren status učitelja i odgovarajući javni ugled prosvjetne struke imaju najveću važnost za puno ostvarenje tih ciljeva i zadataka.*

I ne definira status nastavnika jedino i isključivo plaća i ostala materijalna prava. Više od toga su uvjeti za normalan rad, da posao koji smo izabrali i stvarno ga volimo - možemo i kvalitetno raditi, uvjeti za napredovanje, uvjeti za stručno usavršavanje, i svakako, uvjeti za pristojan život.

Nezavisni sindikat zaposlenih u srednjim školama Hrvatske tijekom 20 godina bio je istaknuti borac za status nastavnika, kao i za kvalitetnije obrazovanje.

I nikada nije bilo lako.

U samom početku, netko je taj period nazvao „herojsko doba“, stvarali su se temelji sindikalne organizacije i tražila prava pozicija sindikata u društvu. Naš sindikat je od samog osnivanja bio poznat po svojem akcijskom potencijalu, jer na svaku akciju odazivao se značajan broj članova. Iako se neki neće složiti sa mnom, ponekad je taj potencijal bio i prečesto upotrijebljen, pa je i sam značaj i doseg sindikalnih akcija bio manji.

U to vrijeme i sindikalna scena je bila razmrvljena s preko 800 sindikata, gdje se čelnici često nisu borili za sindikalne, već neke druge ciljeva. Tih 90-tih godina, naš sindikat uz nekoliko kraćih izleta, veći dio vremena nije bio niti u jednoj sindikalnoj središnjici, čime je i njegov utjecaj bio ograničen jedino na srednjoškolskih sustav. Zbog ne baš demokratskog ozračja unutar Sindikata, 1993. veća grupa izbačenih članova osnovali su Sindikat djelatnika srednjih škola i učeničkih domova sa sjedištem u Varaždinu. Krajem 90-tih sindikat je napustio značajan broj članova, te je broj pao tek na oko 5000 članova, a osnovana su još dva sindikata koja okupljaju članove iz srednjih škola.

2000. godine, nakon izbora Andrije Puljevića za novog predsjednika Sindikata, počinje ponovan uzlet Nezavisnog sindikata tako da danas sindikat ima stabilno članstvo od oko 11.500 članova.

Andrija je demokratizirao odnose unutar sindikata i istovremeno utro put za istinski socijalni dijalog s našim ministarstvom. Upravo takvi odnosi unutar Sindikata rezultirali su u lipnju 2001. Poveljom o ujedinjenju, kojom su se u Nezavisni sindikata vratili Sindikat djelatnika srednjih škola i učeničkih domova i Nezavisni srednjoškolski sindikat 2000. Na tu sam povelju izuzetno ponosan.

Zajedno s Matom Elkazom i Vilimom Ribićem, Andrija je inicirao zajednički nastup tri sindikata tzv. vertikale, što je i rezultiralo Sporazumom o zajedničkom djelovanju 2001. godine. No tek 2007. godine Vertikala sindikata obrazovanja je i formalno osnovana, kao odjel Matice hrvatskih sindikata, čiji smo član postali iste godine. I to je bio nedosanjani san Andrije Puljevića, koji nas je naglo, zbog teške bolesti zauvijek napustio 2005. godine.

Vertikala sindikata obrazovanja danas je respektabilna organizacija, a nedavno je proširena i zaposlenima u dječjim vrtićima.

Sindikata je nakon smrti predsjednika, kratko vodio njegov zamjenik Nikola Andrić, sve do izborne Skupštine 2005. u Šibeniku, kada sam između 4 kandidata ja prvi put izabran za predsjednika Sindikata.

S neskrivenim ponosom mogu reći kako je Nezavisni sindikat zaposlenih u srednjim školama prerastao u moderan europski sindikat, koji je spreman odgovoriti na sve izazove.

A izazova ne nedostaje.

Svjedoci smo bjesomučne kampanje protiv zaposlenih u javnim službama, koje se proglašava parazitima na grbači građana i isključivim krivcima što država ne izlazi iz krize i recesije. Kampanju vode nositelji krupnog kapitala s ciljem da kada Vlada smanji naša prava, oni bez otpora smanje prava svojih radnika. Čak nas nazivaju kočničarima napretka, jer kad bi se Vlada riješila velikog broja nas i smanjila nam drastično plaće i ostala materijalna prava, vjerojatno bi Hrvatska postala zemlja Eldorado.

Vlada Republike Hrvatske, u više je navrata i pokušala učiniti nešto u skladu s tim mantrama, no zahvaljujući nama i to isključivo nama, u tome nije još uspjela. I danas se kroz medije protežu napadi na Vladu, jer rebalansom proračuna nije nam smanjila plaće, a potpisala je i Temeljni kolektivni ugovor, koji nam jamče solidnu razinu prava sve do 2013.

U tim napadima nismo ni mi zaobiđeni. Sjetite se novinskih naslova: hrvatski nastavnici rade najmanje u Europi, hrvatski nastavnici rade najlošije u Europi, nastavnici su korumpirani, imaju duge godišnje odmore i maltretiraju našu djecu, naš je sustav obrazovanja najgori,.....

Dosadašnje iskustva nam govori da tko god dođe na Vlast, bez obzira što je govorio u predizbornoj kampanji, obrazovanje ostavlja na marginama.

A svaka nacionalna ekonomija i njezin dugoročni razvoj značajnim dijelom ovise o kvaliteti ljudskog kapitala. Kvaliteta ljudskog kapitala određena je kvalitetom obrazovnog sustava, ulaganjima u obrazovanje i participacijom u obrazovanju. Zaostajanje u razvoju sustava obrazovanja i nedostatna ulaganja u stvaranje ljudskog kapitala mogu postati ograničavajući čimbenik dugoročno održivog razvoja svake zemlje, pa tako i Republike Hrvatske.

Ovo je doba kada se traži štednja na svim mjestima. No, ako je ušteda na sredstvima za plaće djelomice opravdana, ušteda na uvjetima za kvalitetno obrazovanje je pogubna. A u Hrvatskoj upravo to radimo. Kako su sva ministarstva neselektivno morala kresati svoje proračune, tako je i unutar pozicije MZOŠ došlo do smanjenja rashoda za obrazovanje. Nisu pri tom žrtve samo zaposleni, već su to i građani – roditelji, kojima je ukinuto pravo na besplatne udžbenike, prijevoz i smještaj u domu, a i kvaliteta obrazovanja njihove djece je ugrožena. Smanjivanje je išlo u smjeru umanjivanja sredstava za stručno usavršavanje nastavnika, čime je onemogućeno ili bitno usporeno napredovanje nastavnika. Ne želi se donijeti novi Pravilnik o napredovanju, jer to iziskuje dodatna sredstva. Ne može se poticati kvaliteta rada nastavnika, pa neovisno o kvaliteti svi dobiju jednaku plaću. Žrtve ušteda su i projekti za darovite učenike, opremanje škola kabinetskom i didaktičkom opremom,.. jednom riječju, uvjeti za kvalitetno obrazovanje su sve lošiji.

Upravo to, još jača borba za kvalitetnije obrazovanje, uz borbu za plaće i materijalna prava, je naše buduće područje djelovanja. Moramo vratiti poštovanje prema našoj struci, poštovanje prema nastavniku, jer toga danas sve manje ima. Novu vlast moramo natjerati da zajedno s nama, u partnerskim odnosima, počne stvarno rješavati i ta pitanja.

Neselektivno uvozeći sve iz Europe, skloni smo prihvatiti takva rješenja, kojima bi trajno upropastili hrvatsku obrazovnu tradiciju. Poglavito se to odnosi na strukovno obrazovanje, gdje se želi bitno smanjiti razina općeg obrazovanja. Upravo po širini obrazovanja, naši su radnici poznati u svijetu. I to bi trebalo promijeniti. Kome to odgovara? Ne izostaju ni stalni napadi na širinu obrazovanja u gimnazijama, pa bi i to trebalo smanjiti. Kao što reče ravnatelj Privatne klasične gimnazije: ti bi htjeli da Blanka Vlašić skoči svjetski rekord, ali da puno manje za to trenira.

Poštovane kolegice i kolege,

kako je kroz ovih 20 godina u Hrvatskoj u potpunosti poremećen sustav vrijednosti, tako i znanje obezvrijeđeno. Status učitelja i nastavnika iz tog je razloga u skladu s vrijednostima koje pronosi vladajuća struktura. Bez istinske promjene sustava vrijednosti i stavljanja znanja i sposobnosti u prvi plan, neće se bitno promijeniti status učitelja i

nastavnika. Jednako tako, bez stalnih napora i borbe Sindikata, status bi bio puno gori i upravo iz tog razloga zaposleni u obrazovanju bi trebali imati vjeru u Sindikat.

Na globalnom planu vodstvo Sindikata mora ulagati ogromne napore za što kvalitetnijim zakonskim okvirima, kolektivnim ugovorima i ostalim dokumentima koji reguliraju radna prava naših članova. No to nije dovoljno. Za uspješno djelovanje Sindikata, izuzetno je važno vaše sudjelovanje i podrška - vas - povjerenika podružnica, a tako i svih članova i to ne samo u kolektivnim akcijama, kao što su štrajkovi i prosvjedi.

Zapamtite, onaj koji krši tuđa prava, činit će to toliko dugo dok otpor ne postane prejak.

Budimo ponosni što smo članovi Nezavisnog sindikata zaposlenih u srednjim školama Hrvatske, članovi obitelji od 11.500 zaposlenih u srednjim školama, 55.000 zaposlenih u obrazovanju i gotovo 100.000 članova Matice hrvatskih sindikata.

Još jednom čestitam nama svima 20 godišnjicu našeg Sindikata.